Ч. 119. Чернівцї, пятниця дня 7. (20.) жовтня 1905 р. Рочник XXI.

ВИХОДИТЬ в ЧЕРНІВЦЯХ
що середи, пятницї і недїлї,
з тижневим додатком
„РУСКА РАДА“.

Редакция, адміністр. і експедиция
при улици Петровича ч. 2.
Рукописи звертае ся лише на попереднє застережене. — Реклямациї неопечатанї вільні від оплати почтової.

БУКОВИНА

ПЕРЕДПЛАТА на „БУКОВИНУ“
разом з „Рускою Радою“:

на цїлий рік	20 К.	— с.
„ пів року	10 „	— „
„ чверть року	5 „	— „
„ місяць	1 „	70 „

Поодиноке число „Буковини“ 16 сотиків.

Передплата і належитість за інсерати платнї в Чернівцях.

БУКОВИНЬСКЕ ЛИХВАРСТВО.

(X) Великий лихварский процес, що відбувае ся тепер в Чернівцях, відкрив на хвилину запавісу, за якою відграває ся щоденна житєва драма мужика киненого темнотою, браком зарібку й безземеллєм у руки безсовісного визиску лихви кредитової, товарової й заробкової. Лихварі мов павуки оповили наші села, а безпомічний мужик наче мушка бренить у їхних сїтях, закиданих майстерно та так солїдно, що вúпутатись із них годї й за весь вік робітного житя.

Правда, від часу дїяльности наших кас райфайзеньских, яких нинї головно за старанєм д-ра Смаль-Стоцкого є вже слава Богу в звязку Селяньской Каси до пять чвертий сотки, жниво лихварске значно уменьшило ся, але ще зовсїм не щезло із лиця землї.

Проворним буковиньским фінансїстам головно Мойсеевого віроісповіданя, які із за сеї злочинної дїяльности стали справдїшним проклятєм жидівского народу, не попсував інтересу і закон проти лихви виданий для Галичини й Буковини в 1881 роцї. Вони зуміли його обійти, закладаючи лихварскі банки і так місто лихви поединчих павуків опинило ся буковиньске мужицтво й ремісники в тенетах лихви зорґанїзованої по ріжних позичково-кредитових товариствах.

Теперішний процес є тепер в фазї переслухуваня сьвідків, а згл. пошкодованих, яких є до дві сотки. Доволї кинути оком на контраст, який заходить між зажиточними підсьміхаючими ся 16-ти павуками, що засїли на лаві обжалованих, а десятками заляканих, важко дрімаючих мужиків, щоб зрозуміти причину лихварского поводженя.

Зізнанє жертв лихви монотоннї — монотоннїстю нужди, темноти, визиску і безпомічности. Майже кождий з них має жінку дїти, а сливе нїякого поля, тож жичив на хлїб, на давні довги, на закупно кілька пражин поля. Найпаче sacra fames terrae, та сьвята жадоба кусника землї замикала їм очи на те, що мусїли платити процента пересїчно від 25—150 проц., що мусїли оплачуватись „меклерам“, „гафтерам“, а ще до того й писарям себто бухгальтерам. Найхарактернїйше те, що кождий з них зізнає нинї, що шкоди не має нїякої. Лихварі, як звісно, як лиш почало ся слїдство, позвертали, чи не всїм довжникам усї надплати, які перевисшували висоту нормального проценту, щоб в той спосіб стерти свою вину. А звороти ті перевисшають у деяких мужиків і сотки. Зізнаня сьвідків богато терплять на тім, що вони дотичуть давних случаїв, яким вже до 10 лїт, а до того селяни в фінансових справах, коли ще мають рівночасно кілька пожичок, не можуть добре визнати ся. Не мало важить тут і те, що обжаловані і адвокати і протоколи послугують ся мовою нїмецкою, якої селяни не розуміють... Лихварі свою вину консеквентно заперечують, а постійним арґументом їх є те, що вони мужикам на руку пожички не сплачували, лиш ручителям п. b. дуже часто нинї не живучим, які буцїмто обтягали богато гроший собі нїм видали їх позичаючому.

Для зрозуміня підкладу цїлої справи не від річи буде познакомитись із орґанїзациєю лихви на Буковинї, як еї представляє в актї обжалованя сама державна прокуратория:

A) Звичайно закладає ся л и х в а р с к и й б а н к, або л и х в а р с к е т о в а р и с т в о, при чім кілька осіб, звичайно члени одної родини, складають гроші і творять стоварищенє заробкове і господарске з обмеженою порукою. Они роздїлюють поміж себе вже при заложеню децидуючі місця в зарядї і те становище забезпечують собі і на будуче через підписанє відповідного числа удїлів членьских. В той спосіб осягнену переваґу визискують на своє збогаченє, сповняючи добре оплачувані і корисні функциї урядників товариства та взаїмно признаючи собі високі ремунерациї, так що в той спосіб роздїлюють між себе цїлий зиск товариства. До того приходить ще і те, що назначує ся високі дивіденди за членьскі вкладки, а член заряду дуже часто анї раз дїйсно вкладок не вплачує, або вплачену вкладку за малий процент знов виймає. В сути річи не розходить ся тут зрештою о капітал зібраний з членьских паїв. Бо приспорюванє гроший в таких банках відбуває ся звичайно в дорозї рескомптованя векслїв одержаних від пожичаючих в більших заведенях кредитових. Чим отже більша є нагорода за випожиченє, яку товариство дістає від пожичаючого і чим меньший процент оно само платить при реескомптї, тим висший є зиск, який, як згадано, припадає тим упривілейованим членам.

Проте істнує при таких товариствах і прямованє вишрубувати як найвисші нагороди за пожички для пожичаючих. І хотяй той процент, який банки беруть обчисляє ся після принятої в краю стопи процентової, то однак властиве винагородженє підвисшає ся значно через побічні оплати, як такси за впис, провізиї, кошта для факторів, на друкорти і бляньети, за удїленє інформаций, за почтові посилки і т. д. в безконечність. До того силує ся ще звичайно пожичаючих до вступлюваня в члени товариства, що їх приводить що найменьше до втрати пожитку з частини високо опроцентованої позички, яку задержує ся яко членьский пай. До тогож при богатьох товариствах істнує також припис, що вплачені частинні рати пропадають на користь товариства, коли слїдуючі рати не вплñвають точно. Ся страта лучає ся дуже часто тутешному мужицкому населеню задля его нотoричної неточности в плаченю і задля неповоротности в справах грошевих, як також і для того, що мужик не уміє доцїнити тої клявзулї про пропажі рат, як его про неї взагалї повідомлено, а вкінци не прикладає він жадної ваги до присилуваного членьства.

Дальше обтяженє довжника довершує ся через службу банкову, яка за відомостию заряду товариства і при наймарнїйшій нагодї бере у довжників нагороди і силувані дарунки.

Ту належать особливо ті особи, які добре знають відносини кредитні свого окруженя і як аґенти банків в порозуміню з зарядом товариства вербують пожичаючих і їх або самі, або в спілцї з яким функціонарем банку склонюють до піднятя позичок на дуже тяжких условинах. Такі аґенти дістають за свою роботу, окрім зиску, який їм

КАЗКА ПРО СПЛЯЧУ ЧАСОПИСЬ*).

Часопись жила.

Що днини рано сходили ся розпощики та забирали числа вогкі, липкі, за носячі сьвіжою фарбою.

І розносили по ґородї перетворені в папір і друк думки і слова.

Що днини відходили потяги і розвозили по ґородах і селах числа часописи.

Часопись жила.

Єї читали. Зміст викликував спори. Хвалили єї. Боронили. Берегли єї. Шарпали єї.

Часопись жила.

Жив редактор. Жили співробітники. Жили наборщики.

Жила в ночи, а спала в день машина.

Відтак склало ся так, як в казцї фро сплячу царівну — глогорожечку.

Царівна вколола ся в палець — і заснула.

А враз з нею заснуло все. Палата, люди, зьвіри, цьвіти, долини і води.

Редактор вколов ся в палець.

Вколов ся іглою, що висунула ся з понад закона про цензуру і пресу.

Не було єї видно ізза стирти обіжників.

І все поснуло, все потонуло в глубокім снї.

Завмерло слово.

Був вечір і прийшов чиновник і сказав:

— *Какая харошая днесь паґода!*

Відтак виняв папір з портфелю і сказав:

— *Разпішітес!*

Редактор підписав ся і все затихло.

В редакциї зробило ся тихо і сумно, як в домі, в якім находить ся хорий.

Ранком поприносили часописи — чужі часописи, множество часописий і — поскладали їх на столї. Відтак принесли телеґрами.

До друку і не до друку.

Тілько для власного ужитку.

Та в успувшій часописи все було не до друку.

В телеґрамах говорило ся про те, що дїє ся в широкім сьвітї.

Але що небудь би могло дїяти ся в широкім сьвітї — сьпляча часопись мовчала.

І в чорнильницях повисихало чорнило.

Приходили співробітники, читали часописи, чужі часописи — і спорили.

Говорили про се, що повинна-б була говорити часопись, коли-б єї редактор не був вколов ся в палець.

Говорили про се, щоби они писали, якби в чорнильницях не висохло чорнило...

Прийшов раз день і розніс ся оклик:

— Ґ а с у д а р с т в е н н а я Д у м а!

Той оклик гомонїв улицями й мешканями і продер ся до редакциї, дарма, що вікна були щільно зачинені.

І машина задрожала в снї і в каштах заворушили ся на хвилю сплячі черенки, а з передїлки вискочила і упала на вкритий пилом поміст одна бувка.

Була то и ж и ц я.

„Metteur en-pages“ підняв єї і поклав на місце.

І все знов завмерло в редакциї...

Тільки ночию гуляли по печатнї щурі, а сторож чув придавлені зітханя.

То зітхав... дух сплячої часописи.

Зітханя були уривисті, могутні, але редактор чув стон старого Ґнома в цїлім своїм мешканю..

Завитав знов иньший день і радісно загомонїв і розніс ся по ґородї оклик:

М і р! — кликали люди і за ними все кликало:

— Мир! Супокій!

Того дня павук покінчив свою працю і получив тоненькими ниточками красного павутиня всї круги колеса...

І знов ночию стогнав дух часописи і розходили ся тихі зітханя.

То плакала крізь сон машина...

І минали днї за днями, монотонні, однакові.

Меньшав листковий календар...

І павук перенїс ся на иньше місце і заслонив срібним прядивом напись часописи.

Де-неколи входила до рекациї легоньким кроком Надїя.

— Скоротять! — говорили співробітники.

— Незабаром! — відповідали складачі.

І швайцар Алексей Іванич брав платки сукна та крейду і чистив клямку від дверий.

Але надїя відлїтала і серед тихого шелесту єї одїня забирали ся співробітники домів, а Алексей Іванич забирав до хати платки і крейду.

Листковий календар меньшав що-раз більше.

Відтак приключило ся таке, як в казцї про сплячу царівну — глогорожечку.

І приїхав в повозцї мушляній, запряженій пестрими мотилями, заклятий князь Дезір і зложив поцїлуй на лици царівни.

І пробудила ся царівна, а враз з нею пробудив ся і двір.

І оживив ся гамором.

І пробудили ся люди, зьвіри, цьвіти, води і гори.

Приїхав фіякром чиновник і сказав:

*) Свобода преси проголошена в Россиї кн. Сьвятополком-Мірским не довго тревала. Вже незадовго після його уступленя почав Булиґін накладати кари на поступові часописи. В липни с. р. замкнено на два місяцї лїберальний петербурский дневник *Новості*. В першім числї „Новостий“, яке вийшло по проминеню кари, помістила редакция отсю казку, яку передаемо тут в переводї.

припадає яко упривілейованим членом товариства ще й дальші нагороди і звичайно через те, що за свої чинности, яко аґенти кажуть собі платити ще й безпосередно. До того помагає їм і се, що товариство звичайно жадає на вексли, який має ся ескомптувати, жира одного з членів, а лихварский аґент є готовий до сего — за добрим винагородженєм.

Без сумніву є та товариска лихва так само каригідна супроти закону, як і лихва поєдинчих осіб. Бо після закона є кождий лихварем, хто чи то для себе, чи для другого добуває лихварскі зиски через вихіснованє слабшого господарского положеня третих осіб. Для того мусять бути потягнені до відвічальности за лихву всї помічники, які в повнім порозуміню між собою і при сьвідомости всїх важних моментів працюють в тім напрямі, байдуже се, чи они стремлять до збогаченя свого, чи для других, як ось товариства.

Із того становища треба також глядїти на діяльність лихварского аґента, якого треба уважати або за співвинного в порозуміню з функціонарями банку, або як самостійного виновника, єсли він без такого порозуміня, хоть би навіть не для власного зиску, приспорює товариству своєю чинностию лихварских зисків.

Треба тут піднести, що лихварскими маєтковими користями визискувачів, або тих, на чиїх користь визиск виходить, треба уважати не тільки процент, але також усї сьвідченя застережені даючим кредит при удїлюваню, або продовжуваню кредиту, як вони є материяльним еквівалентом за удїлене кредиту. Се відносить ся передовсїм до т. зв. гонорару за жированє, який являє ся нїчим иньшим як винагородженєм за кредит. Що при констатованю шкоди, яку такий кредит в господарстві пожичаючого спроваджує, або може спровадити, треба зчислювати до купи процент разом із винагородою для аґента, се випливає з того, що винним лихви стає і той, хто єї допускає ся для збогаченя третої особи, та що тут розходить ся не так о міру осягненого збогаченя як радше о безмір маєткової страти, яку беручий позичку в своїм господарстві потерпів, або міг потерпіти.

З другої сторони треба уважати лихву управлювану в звязи із зорґанізованим банком за лихву заводову і привичну бо з цїлого заложеня виринає намір винуватих добувати собі через лихварске удїлюванє позичок безвпинні доходи, а їх наклін до повторюваного поповнюваня є очевидний.

Крім сего треба уважати виставлене вексля на валюту, яку дїйсно не побрано в наслїдок обтягненя винагороди за кредит виставленєм грамоти, яка містить фалшиві обставини після § 2. закона про лихву і в кождім случаю так уладженої векслевої лихви маємо до дїла із маскованою лихвою.

(Конець буде).

Полїтичний перегляд.

Феєрварі redivivus. Урядовий дневник оголошує під датою 18. с. м. письмо цїсарске реактивуюче кабінет Феєрварого. Воно звучить: „Дорогий бар. Феєрвари! Позаяк не повело ся утворити з поміж сторонництв коалїциї, які становлять тепер більшість угорского сойму, правительства, проте треба тепер постарати ся о иньше, конституцийне і відвічальне веденє державних справ, якеб було в силї запевнити співдїланє всїх законодатних чинників. Добре понята суть моєї декляраци, яку я не давно зложив провідникам коалїцийних сторонництв, доказує, що між короною угорскою, а народом панує повна гармонїя після заґварантованої самостійности Угорщини і гармонїя та не може бути заколочена з волї одного, або другого чинника. Виходячи з сего іменую Вас, покликуючись на мою постанову з 12. вересня, знов моїм угорским пезидентом мінїстрів, а зглядно затверджую Вас на ново на становищи, яке Ви доси займали і жду Вашої пропозициї що до утвореня кабінету, в надії, що будете старати ся на основі предложеної менї і принятої мною проґрами розвязати в як найкоротшім часї в спосіб конституцийний теперішне критичне положенє“.

Членами кабінету Феєрварого іменовано нинї поновно давних мінїстрів із удїленєм їм гідностий тайних совітників. На місце мінїстра рільництва іменовано бар. Файлїча, який обняв ще й провізоричне веденє мінїстерства фінансів. Мінїстром a latere став таки бар. Феєрварі.

Отже бар. Феєрвари вертає, але не в дотеперішнім характері. Від тепер єго кабінет не є переходовий, що має зробити дорогу другому, але тривкий кабінет, що з широкою проґрамою реформ забирає ся до веденя і правлїня конституцийною державою. Коли доси коалїция могла говорити, що з одної сторони стоїть корона з своїм накиненим мінїстром-ґенералом, а з другої цїлий народ угорский, в якого імени она боре ся за національні права, то нинї не мож вже знати, по чиїй сторонї стане вже більшість народа. І коли по першім іменованю Феєрварого єго положенє було не дуже гідне заздрости, то нинї загально значить єго поворот єго побіду і початок до дальших побід. В каждім разї коалїция угорска підтяла значно свій вплив і значінє браком зрозуміня правдивих потреб свого народа і своїм клясовим засліпленєм, що угорский народ після традицийного звичаю пійде на єї поклик навіть проти своїх інтересів. Та угорский народ нинї вже сам розпізнає що є єго інтересом, а що нї.

Оголошенє мира в Японії. Вчера оголошено урядово мировий договір. Мікадо видав з тої нагоди манїфест, який кіньчить ся словами: „Звертаю ся до наших підданих з горячим візванєм, щоби здержали ся від всяких манїфестаций і приказую, щоби всї напружили свою працю і свої сили в тім напрямі, щоби скріпити становище держави“. Барон Комура вже повернув до Японії, витаний тільки представниками урядів і війска при сильнім полїтичнім кордонї.

Із краєвих соймів.

Галицкий сойм. На дальших засїданях сойму по відповіди правит. комісаря ґр. Лося на інтерпеляциї з попередного року приступлено до полагодженя внесень. З важнїйших внесень треба згадати внесеня пос. Шаєра в справі непокликуваня резервістів до вправ в 11. і 12. роцї служби, та в справі вибору комісиї, яка обдумала проект примусової асекурациі. По придїленю петиций ріжним комісиям, між иньшими і внесеня на 25.000, запомоги для „Macierży Polskiej“ в Тешинї на Шлеску, приступлено до дискусиї над внесенєм о підвисшенє платнї учителям в Кракові та повітовим урядникам. Пос. Мерунович попирав потребу „краєвого фонду на специяльні виховуючі цїли“, який мав би повстати з оподаткованя люксусових предметів: білярду, стрільб, повозів, льокаїв і т. д. Та найважнїйше внесене було внесенє пос. Л. Яворского про підвисшенє платнї народним учителям, яке відіслано до буджетової комісиї. Нас однак інтересують передовсїм внесеня руских послів, і числом і змістом дуже поважні. Передовсїм треба згадати З внесеня пос. Олесницкого і тов. о заснованє самостійної ґімназиї в Бережанах з руским язиком викладовим. Друге внесенє пос. Олесницкого і тов. в справі зміни дотичних параґрафів ординациї виборчої до рад громадских, повітових і сойму в тім напрямі, щоби набуваючі ґрунти з обшарів двірских на основі закона про рентові оселї не мали вірильного голосу при виборах. Трете внесенє пос. Олесницкого і тов. в справі зміни арт. V. і VII. закона з 22. червня 1867 ч. 13. В. з. кр. зглядно закона з 31. мая 1874 ч. 45. В. з. кр. і закона з 8. вересня 1880 ч. 34 В. з. кр. про викладову мову в школах середних. Зміна ся після предложеня руских послів має бути переведена в сїй формі.

Арт. 5а). В школах середних Галичини суть язики польский і руский яко язики викладові рівноуправнені. В кождій поодинокій школї середній може правильно лише один з тих язиків бути язиком викладовим. Арт. 5б). В школах середних удержуваних з фондів публичних в цїлости, або в части, а в часї виданя сего закона істнуючих, буде язиком викладовим той язик краєвий, котрий в часї виданя сего закона є в тих школах язиком викладним. Арт. 5в). О язицї викладовім шкіл середних, які з фондів публичних на будуче мають бути засновані, рішати будуть в кождім поодинокім случаю компетентні власти шкільні на основі слїдуючих обмежень: Коли заістнує потреба заснованя школи середної в місцевости, в котрій доси нїякої школи середної того рода не було, буде язиком викладовим сеї школи той, якого після результату послїдної конскрипциї уживає

— *Какая, однако, сквйорная паґода...*

Опісля виняв з портфелю папір, додаючи:

— *Разпїшїтесь!*

І редактор пробудив ся, а враз з ним пробудили ся і співробітники.

Колесо машини зробило один оборот і порвала ся сїтка павутини, якою обмотав єї павук.

І в чорнильницях знов найшло ся чорнило.

Часопись ожила.

Облетїли кайдани зі слова і воно на ново замінене в папір і друк розійшло ся по містах і селах.

Така то мила, добра і стара казка про сплячу часопись, в якій нїчого нема сумного.

Як в казцї про сплячу глогорожечку.

Видумав я єї одної незвичайної ночи, як в вікнї друкарнї заяснїла зоряна луна і осїнила блеском машину прислонену срібним павутинем...

Тодї коли то борикали ся з собою нервові щурі в друкарни, а душа машини видавала ледви чуткі стони, що висїли над каштами, а в воздусї озивали ся єї придавлені зойки...

В нїй нема нїчого сумного в тїй казцї.

То звичайна казка про чари.

І ви можете єї розказувати дїтям, якби вони захотїли коли небудь стати дневникарями...

НОВІ КНИЖКИ.

3)

Іван Франко. **Мойсей.**

(Дальше) *).

І промовив Мойсей словами, у які влив всю свою духову силу, якою досї володїв цїлим народом, щоб крізь грубий покров квієтизму й намов ледачих вождів дібратись до самого серця й здорового розсудку Ізраїля.

„Розумійте і затямте собі,
Ви слїпцїв поколїне,
Що як зглушите душу живу
Заговорить камінє“.

І сам Єгова заговорить і то страшнїйше сто раз, як в пустинї рик грому. Заговорить той Єгова, що вложив в серце народу творчі сили наче квас в прісне тїсто, які не дадуть йому марнїти на однім місци. Єгова натягнув лук свій і на натягненій тятиві положено стрілу вже, а нею нїхто иньший як нарід Ізраїля. Чи слїд-же стрілї тїй говорити про бажанє спокою, чи слїд же народови по тільки муках, по тільки вандрівках уважати квієтизм ідеалом істнованя?! Не страшна пророкови вчерашна погроза камінованя, він бере ся далї грозити й пророчити:

„І ви мусите слухать, хоч злість
Вбе вам жало студене.
Рад я знать, чия перша рука
Підійметь ся на мене!“

А щоб його промова стала понятна, вбрав єї в одяг прегарної казки, про те, як дерева оббирали собі колись короля. Жертвували дерева царську корону майже кождому з поміж себе, начинаючи від найдостойнїйших. Однак не хотїв приняти єї враз із полученою з нею службою народови нїхто, нї кедр із ливаньских скель, нї пишна пальма, нї божа приподобниця-рожа, нї дуб нї береза, аж ось згадав хтось про терен і сей справдї згодив ся стапути царем дерев. Він мовив:

„Я нї станом високий кедр,
Нї як пальма вродливий,
І не буду як дуб самолюб,
Як береза тужливий.

Здобуватиму поле для вас
Хоч самому не треба,
І стелити ся буду в низу,
Ви-ж буяйте до неба.

Боронити му вступу до вас
Спижевими шпичками.
І скрашатиму всї пустирі
Молочними квітками“.

Оттим скромним терном між деревами се вибраний народ Єгови між прочими народами землї. Не вибрав він нї гордих і грімких, нї богачів-дукачів, нї красунів-джигунів тільки вбогий народ, що

„Між премудрими він не мудрець,
У війнї не войовник,
У батьківщинї своїй він гість
І всесьвітнїй кочовник“.

За те зробив його Єгова скарбником свого слова, заховавши в його серце свої заповіти й обіти. Але, що полюбив Єгова, того не сьміє нїхто иньший любити, тож зробив його острим, гризким мов кропива-жируха, прибравши в плащ своєї любови недоступний і колючий мов терне.

І дав Господь нести свому народови страшне посольство під сїмома печатьми, яке має нести ненавиджений братами. Коли донесе його, тодї він стане царем у коронї, а нї то горе йому. Горе Ізраїлю, як заманить тебе сьвітовая забава, забувши, що царство твоє не з сього сьвіта:

„Замість стати ся сїлю землї,
Станеш попелом підлим;
Замість всїм з'єднать ласку, ти сам
Станеш ласки негідним.

Замість сьвіт слобонити від мук
І роздору і жаху
Будеш ти мов розчавлений черв,
Що здихає на шляху“.

Щоб спаралїжувати вражінє Мойсеєвих слів озвав ся Авірон — символ тих, що їхним найвисшим змаганєм є користь, погоня за богацтвом і властю. Розуміючи, що народ не піднїме руки на Мойсея, він старає ся осьмішити „стару руїну“, проектуючи, щоб його як розповідача гарних казок поставити громадською нянькою ізраїльських дїтий. За ним озвав ся другий Датан, се символ тих, що підтинають значінє провідників народу безрозборними клеветами. Мойсей, мовляв, допустив ся страшної зради на Ізраїлю, вивівши його із Египту. Він змовив ся із Фараоном, а то Жиди множучись булиб запанували над Египтом, а так вигибають по пісках і скалах.

*) Гл. чч. 114 і 116.

більше як 50% людности повіту, в котрім дана місцевість є положена. Потреба тота має уважати ся за істнуючу, наколи на три місяції перед початком року шкільного зголосить в краєвій власти шкільній що найменьше 30 родичів в дотичнім повіті замешкалих своє намірене віддати свої діти до першої кляси школи середної, коли тая в означеній місцевости сего повіту буде заснована. Коли заістнує потреба заснованя нової школи середної в місцевости, де є вже така школа середна з польским язиком викладним, має новозаснована школа одержати руский язик викладовий, наколи людність в дотичнім повіті є після результатів послідної конскрипциї в числі висшім понад 50% рускою, або коли в істнуючій польскій школі середній є висше 200 учеників рускої народности. Коли заістнує потреба заснованя нової школи середної в місцевости, де є вже така школа середна з руским язиком викладним, має новозаснована школа одержати польский язик викладний, наколи людність в дотичнім повіті є після результатів послідної конскрипциї в числі висшім понад 50 проц. польскою, або коли в істнуючій рускій школі середній є висше 200 учеників польскої народности. Потреба заснованя нової школи середної має уживатись істнуючою, коли число учеників в істнуючій вже такій жколі середній дійде висше 500. Арт. 5г). В школах середних з язиком викладовим мають бути заведені паралельні кляси з язиком викладовим руским, наколи зажадає сего що найменьше 25 родичів учеників дотичної кляси. Доки закон краєвий инакше не постановить, полишений буде язик німецкий в дотеперішнім обемі викладів в ц. к. II. ґімназиї у Львові. § 2. Виконане закона поручаєсь міністерству просьвіти і віроісповідань.

На послїднім передвчерашнім засїданю сойму мотивував пос. Олесницкий своє внесене в справі розширеня ординациї виборчої громад, повітів і краю. При справозданю комісиї правничої в справі внесеня пос. Олесницкого що до реформи австрийского цивільного закона напав пос. Стапіньский остро на галицке судівництво.

Німецкі посли **ческого сойму** ухвалили всїми голосами проти всенімецких таки не зачинати обструкциї в соймі.

В соймі моравскім підчас промови намісника, який почав говорити насамперед по німецки, перeривали єму кілька разів чеські посли, жадаючи, щоб вперед говорив по чески. Намісник пояснив, що з куртоазиї промавляє вперед в язиці більшости соймової. Відтак поставив пос. Страньски внесене, щоб вибрати комісию, якаб опрацювала до 14 днів проект загального голосованя під наради сойму. До того часу не мають ся відбувати пленарні засїданя сойму.

Дня 16. жовтня с.р. отворено **сойм шлеский.** По промові маршалка почали зібрані на ґалериї социялїсти взносити оклики за загальним голосованем, та розкинули по сали відповідні картки, сьпіваючи робітничі піснї. Засїдане перервано, ґалерию опорожнено. Відтак пос. Міхейда інтерпелював президента правительства, який говорив по німецки, для чого він не повторив своєї бесїди також в язиці польскім і ческім. Президент Гайнольд оправдував ся дотеперішним звичаєм. З внесень важнїйші є пос. Грубого о загальнім голосованю і пос. Тірка о роздїлї Угорщини від Австриї.

Також **сойм тирольский** отворено 16. с. м. Однак без важнїйших подій.

В **соймі сольногородскім** поставлено подібно як в галицкім, також внесеня о знесенє вправ для резервістів в 11. і 12. роцї служби і також о признаванє урльопів підчас жнив.

НОВИНКИ.

Чернівцї, 19. жовтня 1905.

Буковиньский сойм. Пяте засїданє буковиньского сойму в II-ій сесиї десятого виборчого періоду відбуде ся у вівторок дня 24. жовтня 1905 о 11 год. перед полуднем. На порядку дневнім сего засїданя стоїть: 1. перше читанє предложень видїлу краєвого, 2. вибір соймових комісий. Видїл краєвий виготовив досї для сойму отсї предложеня: 1. звіти: *а)* про активованє бук. банку краєвого, *б)* про системізованє урядничих місць у тім банку, *в)* про дїяльність кр. уряду продажи соли і краєвого уряду для побору оплат від пива; 2. законопроекти: *а)* про зачисленє між повітові дороги доріг Кімполюнґ-Слатіора і Арбора-Солка, *б)* про поборюванє пеляґри, *в)* про знесенє шпитальних начальств, *г)* про увільнюванє від громадских оплат горівки увільненої вже від податку державного і *д)* про побиранє містом Чернівцї додатку до державних належитостий від нерухомостий. — Про будучий хід нарад соймових годї що небудь певного сказати, одначе курсуючі поголоски про якісь ризиковні кроки із боку якої небудь половини послів, треба хиба вважати лишеними певної основи.

Осїнь слотлива й студена розгостила ся на добре, ба вже й зиму віщує. Перші заповіти зими загостили в Буковину в видї снїгів, які вкрили наші Карпати. Лиха погода може значно пошкодити зборови бараболї.

Виборча реформа в радї мійскій. На засїданю ради мійскої д. 17. с. м. поставив пос. Штравхер слїдуючі наглячі внесеня: 1. Взиває ся маґістрат, щоб він в порозуміню з правничою секциею ради в протягу 14 днів приготовив проект громадскої реформи виборчої на основі загального, безпосередного, тайного права голосованя з узгляднeнем пропорциональности виборчого права і предложив его радї громадскій. 2. Для оминеня проволоки застановляє ся на той час ревізию статута громадского. Наглячість першої части внесеня відкинено шістьнайцяти голосами проти 12. За голосували Бiльґрай, Ельґісер, Т. Ончул, Штехер, Штравхер, Е. Вендер, др. Вендер, Войтко, Біллїґ, Кізлер, др. Клим, Вальштайн, проти Бальмош, Фірт, Голїцкі, р. Ясеницкий, Єнер, Людвар, Норст, др. Сальтер, С. Сальтер, Сімйонович, Тельман, Тітінґер, Веґнер, Вольф, Ціґлявер і Цуркан. Наглячість другої половини внесеня перепала 21 голосами проти 8. За голосувало тільки перших 8 з ряду радних, що голосували й за першою частиною. Після сего принято 27 голосами проти 2 внесенє д-ра Біллїґа, щоби правнича секция зробила вперед предложеня в справі виборчої реформи, а по їх порішеню в справі зміни громадского статуту.

Про почтову „ідилю“ в Чагрі пишуть нам: Зачулам, що мінїстерство торговлї установило урядників, котрі мають контролювати швидкість перевозу почти. Як хто з персоналу хвальної Редакциї познакомить ся з таким паном урядником, прошу гарненько поклонити ся єму від мене і просити, щоби коли заглянув до Чагра. Най не страхає ся, що то далеко, бо хотяй ми почту дістаємо аж третої днини, але село Чагор віддалене від Чернівців всего 4 км. Ми би самі до него написали, та волїємо через когось певного переказати, бо в нас почта іде дуже, а дуже помаленько. Приміром посилка почтова надана в Чернівцях в понедїлок о годині 10-ій рано, приходить до Чагра в середу о годині 8-ій рано. Отже 46 годин часу потребує, щоб перебути 4 км. Причина так „скорого“ доручуваня посилок лежить в тім, що побираємо еї аж з Молодії. Та лучає ся часом, що хто небудь із нас хоче взяти скорше з почти часописи, та іде вечером до Молодії. Аж тут знов нова халепа. Листонос забирає почту о год. 3-ій з полудня і до 8-ої год. слїдуючого дня тримає еї у себе. І тодї шукай вітра в полї. Конець кінцем дістаємо почту третого дня!! Ми вже ходили на „авдиєнцию“ до самого пана почтмайстра, та що робити, листонос бере почту о 3-ій годині, а більше его нич не обходить. Нема ради тай годї. Отгим то звертаємось отсею дорогою до почтових властий, щоб сему зарадили, аби ми в селї, що віддалене від столицї краю, Чернівців всего о 4 км. не одержували почту аж на третий день. — *М. Трусевичівна.*

Буковиньскі Поляки довершили 15. с. м. торжественного посьвяченя великої бурси ім. Ад. Міцкевича в Чернівцях, яку отворено вже з початком б. р. шк. На вибудованє сего заведеня зложили ся складки загалу (на самім посьвяченю зібрано 500 кор.) 3 тисячі кор. соймової субвенциї, 2 тисячі кор. відданих до диспозициї польскою читальнею, а також те, що місто Чернівцї відступило площу на будову на цїну 1000 кор.

Пожежа в Добринівцях. Сеї осени від розписаня виборів навістила Добринівцї вже осьма з черги пожежа! О півночи із понедїлка на вівторок заняла ся страшна пожежа в забудованях найчільнїйшого нашого господаря, Дьордія Молдована. Помимо дощу огонь розгорів ся на добре ізза вітру, так що хата із 20 корцями хлїба і крім того 40 клань збіжа пішло з димом. Дьордій Молдован був головою читальнї і в него містила ся читальня, каса і склеп. Місцева „Січ“ ратувала що сили, та вспіла виратувати перед огнем, лиш шопи і склеп та не допустити его на сусїдів. Огонь був безперечно підложений саме в слотливу пору, коли нїхто сего не міг надїяти ся. Сей огонь се лиш один із епізодів терору і анархії, яку розвели вороги народу по селах! Не злишним буде згадати, що й при огни заховувались хрунї скандально. Сподїємо ся, що жандармерия здобуде ся на тільки енерґії, щоб винайти виновників підпалу, а їх слїдство найкрасше здемаскує клевети „Bukow. Nachrichten“, що о підпали посудили недавно наших людий, яким отсе задумав знївечити безсовістний воріг просьвітний центр!

Страшна буря з дощем і градом шалїє від 4 днїв на Північнім мори. Богато кораблїв вже затонуло, або ушкоджених. Про судьку иньших кораблїв доси нїчого не звісно. З людий згинуло до тепер 25 моряків.

За доноси не платять. Найвисший трибунал у Відни відкинув онодї скаргу властителя дібр в Залучи в Галичинї Якова Шафера проти фіскуса о заплаченє 1,490.500 кор. яко преміï за доноси, які він поробив дирекциї скарбу в Чернївцях в справі податкових обманьств, практикованих в кількох великих горальнях горівки на Буковинї.

Оповістки, іменованя і т. п.

На засїданю бук. Видїлу краєвого з дня 17. респ. 18. жовтня с. р. ухвалено предложити соймови цїлий ряд предложень, які подаємо на иньшім місци. Відтак делеґовано на конференцию мін. фінансів, що має відбути ся дня 19. с. м. в справі уреґульованя буковиньских кр. фінансів як заступників видїлу краєвого фінансового референта І. Волчиньского і соймового референта фінансів пос. д-ра А. Ончула. — Касам райфайзеньским в Волоці н./Ч., Кашвані, Ілишештах, Капукімполуй, Іпотештах і Глиници признано поновні запомоги в висоті 300 корон з фондів краєвих. Дальше затверджено контракти купна згл. заміни предложені громадами Стара Жучка, Неполоківцї, Лужани і Клїводин. Вкінци потверджено слїдуючі додатки до податків на рік 1906: для громад Синівцї дол. 75 проц., Жадова 56 проц. безпосередних податків і 100 проц. податку консумцийного від мяса і вина, Давідени 75 проц., Войтинель 75 проц., Терешани 75 проц., Мігучени 75 проц., Превороки 60 проц., Руский Банилів 65 проц., Нов. Виків 75 проц., Димка 60 проц., Ботушани 70 проц. і Люди Гореча 61 проц.

З „Бук. Бояна“. Проби „Бояна“ відбувають ся що понедїлка і пятниці від години 7—8 вечером, а не як було мильно подано в попереднім числї, що пятниці і суботи. — *Видїл.*

Посмертні вісти.

Дня 17. с. м. помер в Чернівцях один із найбогатших тут. горожан, цісарский сов. і властитель золотого хреста заслуги з короною Іґнац Шнїрх в 63 р. житя. Покійний був довголїтним членом ради мійскої, основав охотничу сторож пожарну, якою доводив від 1875 р., був також керманичем мійскої сторожи пожарної, за що одержав почетне горожаньство, крім сего був основателем і президентом черновецкої стациї ратункової, цензором австр.-угорск. Банку, директором каси щадн., предсїдателем краєвого звязку товариств пожарничих і т. д. Похорони відбувають ся нинї о год. 4 по пол. В. є. п.!

Спомин понесених жертв найбільш підтинає віру в осягненє чогось далекого, а непевного. Тож народ не міг вже здобутись на похід в Канаан, а коли ще Мойсей по старому післав проклони на Авірона й Датана, які в ту мить не сповнили ся, тодї з глухим гомоном у товпі покотив ся і сьміх з безсиля пророка. Всеж таки, хоч на зазив Датана все загомонїло проти Мойсея „най згине“, то по камінь нїхто не схилив ся. Отгодї Датан вмить з'орієнтував ся і закричав:

„Забирай ся в тій хвили!
Щоб ми кровю твоєю під ніч
Своїх рук не сквернили!“

А товпа задоволена, що позбуде ся легко невигідного, а невгомонного будителя сумлїня, заревіла за ним: „Забирай ся ще нинї!“ І тодї підняв Мойсей голос у розпалї гнївному і громовим голосом став порікати горде й бунтівниче серце Ізраїля, що бунтуеть ся завше, навіть проти власного добра. Горе тим, що послів Господних бють все каміннем; бо кожду краплю крови своїх слуг буде мстити Єгова із поколїня в поколїнє,...

„Аж заплачете з болю
І присягнете в горю чинить
Його праведну волю“.

— — — — — — — — —

„Горе вам, що столїтя цїлі
Жити мете в тій школї,
Поки навчитесь плавно читать
Книгу божої волї“.

Народ ізраїльский жде будучність така як того чиру, що пастух його дре з бука і мочить, а відтак сушить, а по тім толочить, поки губка не змякне як пух і не займеть ся від огню кресила. Так і Ізраїль товкти ме Єгова, поки не пійме іскру Божого слова.

Як той, що в послїдне промовляє до свого народу, картав Мойсей Ізраїля різко, щоб його Господь не покинув

„Всїм народам для страху,
Як розтоптану красу змию,
Що здихає на шляху!“

Словами бичував свій нарід, а в старечім серцї пророка щось невимовно защеміло; се озвала ся його безмежна любов до свого народу із усїма його хибами й блудами, який прийшло ся тепер покидати на віки. Вже послїдний час вибирати ся йому в дорогу до Канаана. Коли не довело ся доходить до обітованої землї серед трубного грому, то бодай дійти б туди самому, хочби на те тільки, щоб упасти трупом у краю Йордана.

„Там я буду лежать і до гір
Сих моавських глядїти,
Аж за мною прийдете ви всї
Як за мамою дїти.

І пішлю свою тугу до вас
Най за поли вас миче,
Як той пес, що на лови у степ
Пана свойого кличе!“

Вже пітьма ярами котилась, тільки гори горіли в порпурі, як пророк, проганяний своїми виходив із жидівского табору. Нїхто не супроваджав його, лиш дїти обчепились на шляху за поли, лепечучи до дїдуся, та просячи, щоб розповідав їм дещо, от хочби про те, як йому явив ся кущ огняний на верхах Хорива. Та не час тепер на те і тихо пішов Мойсей на зустріч темної ночи.

Самота не страшна йому, він же весь вік прожив самотою між людьми, та ось сумнїв став тиснути у його серце жало студене, чи часом він не справляв лихо заповітів Господнїх, коли по сороклїтних трудах около свого народу дійшов нинї до так сумного результату.

„Сорок лїт мов коваль я клепав
Їх серця і сумлїня,
І до того дійшов, що уйшов
Від їх клин і каміня“.

І радби він почути слово розради Всесильного, „та мовчала пустиня нїма і тихо моргали зорі“, а за те озвав ся Азазель, темний демон пустинї, спихаючи прибитого Мойсея на дно зневіри. Він шепче йому, що се він зіпхнув свій народ із доброго шляху ізза власної гординї, стидаючись бути братом рабів, й бажаючи через те зробити їх рівними собі самому. Се не горів ніякий огонь на Хориві, тільки Мойсеєве серце занялось шаленим поривом. Не воля Господня казала йому вести Ізраїля із египетської неволї, а тільки голос внутрішний власний.

„Адже пристрасть засліпляє зір,
А бажанє се-ж чари,
Плодить окружі сьвіт і богів,
Як пустинні марі

Те бажанє, що наче шакаль
У душі твоїй вило —
Лиш воно тебе їх вожаком
І пророком зробило“.

(Конець буде).

Ярослав Весоловський.

Склад товарів Б. Бальтінестра молодшого

Чернівці, улиця Головна-Енценберґа ч. 3.

Поручає на сезон осінний ріжні артикули в найбільшим виборі.

Капелюхи. Для панів, хлопців і дітий з фільцу Loden-у, чорні і в ріжних модних фарбах. — Самостійна продаж з ц. к. надвірної фабрики I. Heinz. Іта Відень і Josef Pichler & Söhne, Graz. — Великий вибір капелюхів з фабрики P. & C. Habig і ріжних иньших фабрикатів. — Цилїндри і кляки в найновійших фасонах.

Товари обувяні. Склад Іоудиярскої фабрики Ф. Л. Поппера. — Самостійна продаж черевиків живрових з найславнїйшої фабрики Антона Чапека. Великий вибір обуви Chevreaux Boksealf, Glacè, лякерів чорних і в иньших красках, для пань, панів, дївчат хлопців і дітий. Lavn tennis черевики, чоботи і пів-черевики. Склад славних амер. черевиків з Hathaway, Soule & Harington Boston.

Краватки. Найбільший вибір тукраєвих і заграничних фабрикатів. Кождого місяця новости Dersins і найлїпші „Genres“.

Мужеске біле. Найлїпшої якости і в модних барвах, анґлїйскі зефіри, піки полотняне і з шіфону. Ковнярики і маншети найновійшою фасону, хусточки до носа.

Рукавички. Наймоднїйші з тукраєвих як і заграничних шовків, фулярові, рукавички нитяні і з найлїпшої ирхи.

Шапки. Для пань, дївчат, дітий ріжного рода в модних красках.

Біле. Для панів, пань і дітий в найновійших красках. Сорочки сїткові калїсони системи Д-ра Лямана Єґера і всякі подібні товари.

Конфекция дїточа наймоднїйшого рода.

Артикули до подорожи. Валїзи, куфри до подорожи, торби ручні з замочками або без них, нецезарія, міхи, пледи порохівники, ремені, парасолї, етуї, мішки на біле, копі на начене найновійші портмонетки для пань і панів, коци до подорожи і повозів і т. д.

Артикули шпортові. Lavn tennis, склад ракет і куль Сляценґера з Льондону, Тонеда з Відня. Всїлякі прибори і уніформи до тої гри. — Біле для туристів.

Найлучше і вже випробоване средство на ревматизм єсть

NERVOL

аптика др. Ю. Францоза в Тернополи.

Се є знамените усмиряюче средство до натираня против всяких ревматичних болїв, простудженя, ломаня костий, плечий гістця і нервових недуг. Прошу уважати на напись „Nervol“ і не приймати нїяких „Нервотонів“.

Цїна флякона 80 сот. 10 фляконів (флящок) 8 кор. з оплатою і опакованем. (—)

Друкарня „Рускої Ради“ виконує всїлякі роботи скоро і дешево.

Ученик V. кл. ґімн.

глядає у пп. ц. к. лїсничих місця де міг би відбути практику лїсову для лїсової школи. Мігби уділяти також лекції. — **М. Капій** уч. V. кляси в Тернополи, рус. ґімн.

Заряд друкарні

„Рускої Ради“

звертає увагу інтересованих, що всякі друксорти висилає **лиш** за попередним надісланем належитости або за послїплатою.

КАНЦЕЛЯРИЯ

друкарнї товариства „Рускої Ради“

отворена

в недїлю і сьвята від ½11 до ½1 год. попол

Друкарня тов. „Рускої Ради“

поручає отсї книжки:

Виданя тов. „Руска Бесїда“:

	К. с.
* * * „Явдоха“ словіньска казка . .	—·24
Ів. Синюк. „Образки з природи“ . .	—·20
О. Н, „Хлопцї садівники“	—·40
Омелян Попович „Розмови“ . . .	—·40
Корниль Н. Устиянович „Три цїкаві загадки“	—·40
В. Уміньский-Ф. Королевський „Як повстала земля і який буде єї конець.“ . .	—.30
Проф. О. Єремівчук „Іван Сучавский“ .	—·40
Ів. Бажаньский. „Пропасть“ . . .	—·20
Гаршин. „Малярі“	—·20
* * * Толстой „Два старцї“ . . .	—.14

Виданя тов. Руска „Школа“.

Барановский Мечислав. „Педаґоґіка“ .	2.—
Ом. Попович. „Методика“ I. часть . .	1.—
Гаврищук „Методика“ II часть . . .	.60
Омелян Попович „Як біднї збогатїли“ . .	—1.20
„ „ „10 казок для дїточок“ .	—.20
„ „ „Збірка законів“ . . .	.1—
Ів. Синюк. „Образки з житя“ . . .	—.20

Ом. Попович „Пів сотнї повісток“ . .	—.40
„ „ „ „ „ . .	—.50
„ „ „ „ „ . .	—.60
Шпойнаровский Серґій. „Руска Читанка“ для II. кляси ґімн.	2.80

Др. Стеф. Смаль-Стоцкий. „Громада“ .	—·20
„ „Порадник“ як закладати каси	—·40
„ „Буковиньска Русь“ . . .	2·40
Ю. О. Федькович. „Піснї жовнярскі“ .	—·20
Франко Іван. „Русько-українська лїтература“	—.20
Пігуляк Єротей. „Верховиньскі згадки“ .	2.—
О. Шпитко. „Листи з пекла“ . . .	—.30
Яр. Юлев. Семинарскі спомини . . .	—·50

	К. с.
Євг. Жуковский: „Учебник рільництва“ .	4·—
Іван Франко: „Що таке поступ?“ . . .	1·20
Франчук: „Оферма“	—·20
Г. Воробкевич „Поезиї“ опр.	1·—
„ „ „ брошур.	—·60
Марченко: „Власна хата“	—·20
Яричевський: „Серце мовить“	—·60
Сильв. Яричевський: „На филях житя“ .	—·10
Серґій Шпойнаровский „Ausgewählte Schewczenkos-Gedichte	—.50
Ярослав Весоловський: „Стефан Баторий а Русини	—.10

При замовленях книжок упрашає ся присилати на порто.

Г. ФАЙЛЄС

усувач нагніток

Чернівці,

ул. Руска ч. 8.

8 (—)

Друкарня товариства „Руска Рада“ в Чернівцях має на складі всїлякі шкільні друксорти.

Друкарня

„Рускої Ради“ в Чернівцях

має на складі

Книги і друки для Кас райфайзеньских.

Одна Каса дістає отсї книги: Головну, касову, щадничу, лїквідацийну, члєньску, пайову, скриптів, дві книги юкстів, протокол, 100 арк. записів довжних, 100 арк. заявлень, 100 книжочок члєньских, 100 щадничих і 4 таблички процентові.

Всї книги вже остемпльовані ц. к. урядом податковим коштують 100 Кор. з пересилькою почтовою 101 Кор.,

---

Передплачуйте і розповсюджуйте **„Буковину“** Річна передпл. враз із „Рускою Радою“ 20 Кор.

25.000 Корон

виплатить фірма **Georg Schicht, Aussig** кождому, хто докаже що єї мило „Шіхт“ складає ся із шкідливих частий.

МИЛО ШІХТА

(мило з оленем або ключем)

є найлїпше, найвидатнїйше як також і найдешевше.

Вільне від всяких шкідливих складових частий.

68 (11—26)

При закупні прошу уважати аби кождий кавалок мила був заосмотрений в напись „ШІХТ“ і в оден із знаків охоронних „ОЛЕНЬ“ або „КЛЮЧ“.

AUSTRO-AMERICANA.

Австрийске сполучене акцийне корабельно-перевозове тов. в Трієстї.

Правдивий пасажирский оборот до Америки через Трієст-Ню-Йорк.

Ґенеральна АҐЕНЦИЯ для ГАЛИЧИНИ і БУКОВИНИ:

Ґольдлюст і Спілка

Чернівцї, ул. Палати краєвої 6.

Для провінций принимає ся аґентів.

58 (5—6) н.

Видає товариство **„Руска Рада“** в Чернівцях.

За редакцию відповідає: Іван Захарко.

З друкарнї товариства „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Івана Захарка.